Mazināsim fosfora noteci no lauksaimniecības zemēm izmantojot Latvijas derīgo izrakteni – ģipsi

Ir svarīgi mazināt piesārņojuma nonākšanu gan virszemes, gan pazemes ūdeņos. Projekts **GYPREG** piedāvā samazināt lauksaimniecības fosfora slodzes, iestrādājot augsnē ģipsi. Ģipsis ir Latvijā plaši sastopams minerāls ar līdz šim maz pētītu potenciālu uzlabot augsnes spēju saistīt fosforu un tādējādi samazināt fosfora nonākšanu virszemes un pazemes ūdeņos.

Projekta ietvaros tiks veikti ģipšošanas izmēģinājumi laboratorijas apstākļos uz Latvijā plašāk izplatītajām lauksaimniecības augsnēm, lai demonstrētu metodes efektivitāti, savukārt, lai noskaidrotu ģipšošanas ietekmi uz ražu tiks izvēlēta lauka platība, kas tiks apstrādāta ar ģipsi un tajā tiks audzēti ziemāji.

Somijā eksperimentos ir pierādīts, ka ar ģipsi apstrādātās augsnēs fosfora izskalošanās tika samazināta par 50%, salīdzinot ar neapstrādātu augsni.

Projekta izpildes laikā tiks apzinātas Latvijā iegūta ģipša izmantošanas iespējas lauksaimniecībā, noteikts minimālais nepieciešamais daudzums, kas ir jāiestrādā lauksaimniecības zemē, lai nodrošinātu efektīvu fosfora aizturi, veidoti informatīvi materiāli un pasākumi ar mērķi iepazīstināt un popularizēt ģipšošanu lauksaimnieku vidū. Sadarbībā ar projekta partneriem un mērķa grupām tiks pārņemti labas prakses piemēri no Somijas, kur ģipsis tiek plaši izmantots un valstiski subsidēts, lai ierobežotu fosfora zudumus no lauksaimniecības augsnēm.

Projekts apvieno valsts un pašvaldību iestādes, NVO, zemnieku asociācijas un lauksaimniekus, lai iepazīstinātu un popularizētu ģipša izmantošanu lauksaimniecībā, kas ļauj samazināt fosfora iznesi no lauksaimniecības zemēm. Projekta darbības periods ir no 2023.gada novembra līdz 2026.gadsa oktobrim.

Šī gada 15.martā ar projektu tika iepazīstināti teju 40 zemnieki, viesojoties

Zemnieku Saeimas kongresā Bulduros. Zemnieki tika aicināti aplūkot ģipša paraugus, uzdot jautājumus, kā arī aizpildīja īsu aptauju, lai novērtētu zemnieku zināšanas un interesi par ģipšošanu. Kopumā zemnieki izrādīja lielu interesi par projektu un tā rezultātiem, un brīvprātīgi pieteicās kā lauka eksperimentu dalībnieki.

20 gadi, kopš Latvija ir iestājusies ES un NATO ir lielisks brīdis, lai atzīmētu un novērtētu progresu un sasniegumus šajā laika posmā. Nākamajos gados Latvijai ir jāstiprina vides aizsardzības joma, veicinot ilgtspējīgu attīstību, palielinot zaļās enerģijas izmantošanu,aizsargājot dabas resursus un mazinot piesārņojuma daudzumu.

Vairāk par projektu: https://interreg-baltic.eu/project/gypreg/

Partneri:

- Somijas Vides institūts (SYKE) (vadošais partneris),
- Latvijas Hidroekoloģijas institūts,
- Lietuvas lauksaimniecības un mežsaimniecības pētniecības centrs,
- Polijas tehnoloģiju un dzīvības zinātņu institūts,
- Somijas Džona Nurminena fonds,
- Race For The Baltic (Zviedrija),
- Zviedrijas pētniecības institūts (RISE),
- Biedrība Zemnieku saeima.

Projekta nosaukums: “Fosfora slodzes mazināšana no lauksaimniecības zemēm, uzlabojot augsni”, GYPREG.

Projekts tiek realizēts Baltijas jūras reģiona programmas 2021.-2027. gadam ietvaros.

Informāciju sagatavoja: Latvijas Hidroekoloģijas institūta zinātniskā asistente Elīna Vecmane